

Varaždin, 3. prosinca 2024. godine

JEZIČNE PREPORUKE O RODNO NEOBILJEŽENOM KORIŠTENJU JEZIKA U POSLOVANJU

Uvođenje rodno osviještenoga jezika nije samo formalna obveza, već je to važan korak prema stvaranju društva u kojem se svi osjećaju vrijednima i prihvaćenima. Kroz svjesnu upotrebu jezika može se doprinijeti stvaranju svijeta u kojem su svi jednaki.

Rodno osjetljiv jezik označava korištenje izraza koji ne preferiraju niti jedan rod, a obuhvaća upotrebu neseksističkog, uključivog i rodno nepristranog jezika. Cilj rodno osjetljivoga jezika jest izbjeći korištenje izraza koji bi mogli biti shvaćeni kao pristrani, diskriminatorni ili ponižavajući, sugerirajući da je jedan spol ili društveni rod standard.

Rodno neobilježen ili rodno neutralan jezik obuhvaća ljude općenito, bez navođenja na muškarce ili žene. Ovaj oblik jezika koristi termine i izraze koji su inkluzivni, omogućujući tako da se fokusira na osobu kao pojedinca, a ne na njihove rodne karakteristike.

Seksistički jezik predstavlja način izražavanja koji ima za cilj omalovažavanje osoba suprotnog spola, doprinosi održavanju rodne nejednakosti i negativno utječe na percepciju i status pojedinih spolova u društvu.

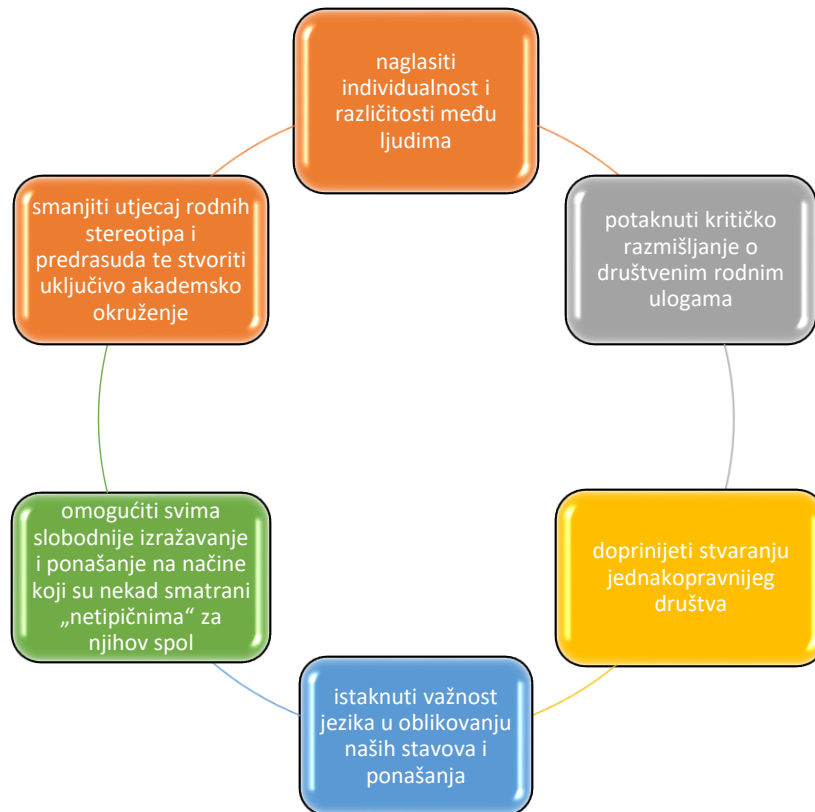
Rodno diskriminirajući jezik nadilazi seksističke namjere i obuhvaća riječi, fraze i druge jezične karakteristike koje potiču stereotipe, umanjuju vrijednost ili zanemaruju žene ili muškarce.

Korištenje rodno neobilježenoga i nediskriminirajućega jezika pridonosi smanjenju rodnih stereotipa, podržava društvene promjene i pomaže u ostvarivanju rodne ravnopravnosti.

Europski institut za rodnu ravnopravnost (engl. *European Institute for Gender Equality – EIGE*) definira postizanje rodne ravnopravnosti u jeziku i komunikaciji kao stanje u kojem su sve osobe zastupljene i oslovljene jezikom koji ih tretira kao jednake u vrijednosti, dostojanstvu, integritetu i poštovanju.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske donio je *Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine*, strateški dokument koji postavlja ciljeve, mjere i aktivnosti za postizanje i unapređenje rodne ravnopravnosti u zemlji tijekom tog razdoblja. Dokument se usmjerava na uklanjanje prepreka za ravnopravno sudjelovanje svih osoba u svim aspektima društvenog, političkog i ekonomskog života te na suzbijanje rodne diskriminacije. Između ostaloga, navedeni dokument naglašava važnost upotrebe rodno osjetljivog jezika kao ključnog alata za postizanje rodne ravnopravnosti u društvu i sadrži smjernice koje naglašavaju da je pravilna upotreba jezika važan korak u promicanju kulture ravnopravnosti i poštovanja, čime se smanjuju rodni stereotipi i diskriminacija u svim područjima društva.

Upotrebom rodno neobilježenog ili rodno neutralnog jezika moguće je¹:

I.

U skladu s preporukama i važećim propisima o korištenju rodno neutralnoga jezika, Sveučilište u Zagrebu Fakultet organizacije i informatike (SUZG FOI) podržava upotrebu rodno nediskriminirajućeg i uključivog jezika u svim pisanim dokumentima te u pisanoj i usmenoj komunikaciji na Fakultetu.

II.

S obzirom na to da rodno osviještena upotreba jezika može pridonijeti smanjenju rodnih stereotipa i promicanju rodne ravnopravnosti, na SUZG FOI se potiče korištenje jezičnih rješenja koja nude alternativu primjeni muškoga gramatičkoga roda kao neutralnoga.

¹ Prilagođeno prema Miloš, B. (2022) Smjernice o rodno uključivoj komunikaciji: uporaba rodno osjetljiva jezika na Sveučilištu u Rijeci. Dostupno na: https://uniri.hr/wp-content/uploads/2022/11/UNIRI_Smjernice_o_rodno_ukljucivoj_komunikaciji.pdf [02.11.2024.].

III.

U akademskoj komunikaciji uobičajeno je oslovljavanje ili tituliranje pomoću izraza koji su u hrvatskom jeziku definirani ženskim i muškim gramatičkim rodovima, kao što su kolegica, kolega, profesorica, profesor i slični. U takvim situacijama primjenjuje se pravilo korištenja jezičnog oblika koji odgovara spolu osobe s kojom se razgovara, kao i pravilo poštovanja preferiranog oblika obraćanja, ukoliko je ta informacija dostupna.

IV.

Na SUZG FOI se preporuča pridržavanje sljedećih smjernica za upotrebu rodno osjetljivog i inkluzivnog jezika s ciljem promicanja rodne ravnopravnosti, uklanjanja stereotipa i poticanja uključenosti u svakodnevnoj komunikaciji:

- a) korištenje oblika koji jasno pokazuje spol osobe kada znamo kojeg je spola osoba koja obavlja određenu funkciju i na koju se u tekstu pozivamo;
- b) izbjegavanje stereotipa, odnosno korištenja izraza koji podrazumijevaju određene uloge ili osobine vezane uz spol;
- c) izbjegavanje svakog komunikacijskog stila ili tona koji bi mogao vrijeđati, ismijavati, stereotipizirati ili omalovažavati bilo koga;
- d) prilikom oslovljavanja i tituliranja, riječ „gospođa“ koristiti kao izraz poštovanja prema svakoj ženskoj osobi, bez obzira na njen bračni status;
- e) izbjegavanje generičke upotrebe muškog gramatičkog roda uvijek kada je moguće, a pogotovo kada je bitno za razumijevanje teme;
- f) korištenje pridjeva umjesto genitiva množine imenica.

V.

Navedene preporuke primjenjuju se uzimajući u obzir komunikacijski kontekst. Rodno osjetljiv jezik može biti važan kada je rod važan za razumijevanje teme, kao što je u raspravama o rodnim ulogama ili rodnim nejednakostima. S druge strane, rodno neutralan jezik se preferira i kada rod nije ključan za temu, čime se izbjegava nepotrebno isticanje spola i promiče inkluzivnost. Korištenje rodno neutralnoga jezika u akademskom okruženju je više od pukog jezičnog izbora, već je izraz poštovanja prema svim pojedincima i važan korak prema stvaranju inkluzivnijeg i pravednijeg društva.

Pri implementaciji ovih preporuka i pronalaženju adekvatnih jezičnih rješenja, preporučuje se konzultiranje relevantnih europskih dokumenata, naročito *Smjernice Glavnoj tajništva Vijeća Europske unije o uključivoj komunikaciji.*

Povjerenstvo za provedbu Plana rodne ravnopravnosti

prof. dr. sc. Violeta Vidaček-Hainš, predsjednica

izv. prof. dr. sc. Zrinka Lacković Vincek, članica

dr. sc. Damir Vučić, član

Korišteni izvori:

- [1] EIGE (2019) Toolkit on Gender Sensitive Communication. Dostupno na: https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/toolkit-gender-sensitive-communication?language_content_entity=en [25.10.2024.].
- [2] Miloš, B. (2022) Smjernice o rodno uključivoj komunikaciji: uporaba rodno osjetljiva jezika na Sveučilištu u Rijeci. Dostupno na: https://uniri.hr/wp-content/uploads/2022/11/UNIRI_Smjernice_o_rodno_ukljucivoj_komunikaciji.pdf [02.11.2024.].
- [3] Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske (2023) Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine. Dostupno na: <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/NPRS%202027%20APRS%202024/Nacionalni%20plan%20za%20ravnopravnost%20spolova,%20za%20razdoblje%20do%202027..pdf> [15.10.2024.].
- [4] Vijeće Europske unije (2018) Uključiva komunikacija u Glavnom tajništvu Vijeća Europske unije. Dostupno na: https://www.consilium.europa.eu/media/49058/2021_058_accessibility-inclusive-communication-in-the-gsc_hr_acces.pdf [18.10.2024.].